

**CĂNG THẲNG THƯƠNG MẠI MỸ - TRUNG QUỐC
CƠ HỘI VÀ THÁCH THỨC
CHO CÁC DOANH NGHIỆP VIỆT NAM**

I. Tóm tắt diễn biến căng thẳng thương mại Mỹ - Trung Quốc giai đoạn 2018 – 2020

Căng thẳng thương mại giữa Mỹ và Trung Quốc bùng nổ vào năm 2018 dưới thời Tổng thống Donald Trump, với mục tiêu chính của Mỹ là giảm thâm hụt thương mại và buộc Trung Quốc thay đổi các chính sách về trợ cấp công nghiệp, bảo hộ công nghệ, và hạn chế tiếp cận thị trường.

- **Cuộc chiến bắt đầu** khi Mỹ áp thuế 25% lên thép và 10% lên nhôm nhập khẩu từ nhiều nước, bao gồm cả Trung Quốc.
- **Đỉnh điểm là vào tháng 7/2018**, Mỹ chính thức áp thuế 25% lên 34 tỷ USD hàng hóa Trung Quốc, kéo theo các vòng trả đũa qua lại giữa hai nền kinh tế lớn nhất thế giới.
- **Đến cuối năm 2019**, tổng giá trị hàng hóa bị đánh thuế lên tới hơn 360 tỷ USD từ Trung Quốc và hơn 110 tỷ USD từ Mỹ.
- **Bước sang năm 2020**, hai bên đạt được bước tiến quan trọng khi ký thỏa thuận thương mại giai đoạn 1, trong đó Trung Quốc cam kết mua thêm ít nhất 200 tỷ USD hàng hóa và dịch vụ của Mỹ trong hai năm (2020–2021), đổi lại Mỹ hoãn các mức thuế bổ sung.
- **Tuy nhiên**, đại dịch COVID-19 đã khiến việc thực hiện các cam kết trở nên khó khăn, với tỷ lệ thực hiện chỉ đạt khoảng 57% vào cuối năm 2021.

Dưới thời Tổng thống Joe Biden, chính sách thương mại đối với Trung Quốc không thay đổi nhiều, khi Mỹ vẫn giữ nguyên phần lớn các mức thuế và chuyển hướng sang chiến lược cạnh tranh công nghệ, kiểm soát đầu tư và bảo vệ chuỗi cung ứng.

Tuy căng thẳng thương mại có dấu hiệu "hạ nhiệt" từ năm 2021 nhưng căng thẳng cốt lõi vẫn còn kéo dài và tạo ra những thay đổi mang tính cấu trúc trong thương mại toàn cầu. Cuộc chiến này không chỉ ảnh hưởng đến mối quan hệ kinh tế giữa hai nước mà còn thúc đẩy làn sóng dịch chuyển chuỗi cung ứng sang các nước thứ ba – trong đó Việt Nam được xem là một trong những quốc gia hưởng lợi lớn nhất nhờ vị trí địa lý chiến lược, chi phí cạnh tranh và độ mở thương mại cao.

Có thể thấy: Căng thẳng thương mại Mỹ - Trung Quốc có tác động tích cực đến kim ngạch xuất khẩu của Việt Nam trong giai đoạn này:

II. Diễn biến thị trường sau giai đoạn căng thẳng Mỹ - Trung Quốc

Năm 2019, sau khi căng thẳng thương mại Mỹ – Trung Quốc nổ ra thì nhập khẩu Mỹ – Trung Quốc suy giảm mạnh ngay lập tức. Xu hướng dịch chuyển sản xuất khỏi Trung Quốc bắt đầu diễn ra để tìm đến những nơi mà Mỹ áp thuế “dễ thở” hơn. Việt Nam nhờ vậy được hưởng lợi từ xu hướng này với khoảng cách địa lý gần, chi phí nhân công cạnh tranh, không bị Mỹ áp dụng thuế chống cạnh tranh...

Khi kim ngạch nhập khẩu Mỹ - Trung Quốc giảm mạnh thì kim ngạch nhập khẩu Mỹ – Việt Nam ghi nhận tăng mạnh; trong đó, top các mặt hàng xuất khẩu của Việt Nam sang Mỹ tăng mạnh như Đồ điện tử thiết bị âm thanh, lò phản ứng hạt nhân, lò hơi máy móc; nội thất; giày dép dệt may; cao su; nhựa; sắt thép... Trong khi đó, cùng những mặt hàng này, giá trị xuất khẩu từ Trung Quốc sang Mỹ lại giảm mạnh.

Ngoài ra, với việc xuất khẩu của Việt Nam chủ yếu đến từ doanh nghiệp FDI, thì triển vọng tích cực của khu vực xuất khẩu cũng sẽ tiếp tục thu hút dòng vốn FDI đến với Việt Nam.

Đáng chú ý: từ năm 2019, khi xu hướng dịch chuyển sản xuất khỏi Trung Quốc bắt đầu, dòng vốn FDI đổ vào ngành công nghiệp chế biến chế tạo của Việt Nam (chiếm 81,7% tổng vốn FDI đăng ký vào Việt Nam, tính đến quý 1 năm 2025) có tốc độ tăng trưởng hàng năm cao hơn hẳn giai đoạn trước, ngoại trừ năm 2020 khi cả thế giới chịu cú sốc Covid-19, dồn tập trung vào những lĩnh vực công nghệ cao, bắt kịp xu hướng thế giới.

III. Tổng quan bối cảnh quốc tế hiện tại

Căng thẳng thương mại giữa Hoa Kỳ và Trung Quốc tiếp tục leo thang dưới thời Tổng thống Mỹ Donald Trump trong những ngày đầu tiên của tháng 04/2025, trở thành một trong những yếu tố gây biến động mạnh mẽ nhất đến thương mại toàn cầu.

- **Mỹ đã áp mức thuế trung bình lên tới 104%** đối với nhiều nhóm hàng hóa từ Trung Quốc, bao gồm thiết bị điện tử, dệt may, sản phẩm công nghệ cao và nguyên liệu đầu vào.
- **Đáp lại, Trung Quốc cũng áp mức thuế trả đũa lên đến 84% đối với hàng hóa nhập khẩu từ Mỹ.**
- **Chiều ngày 9/4/2025 (sáng sớm ngày 10/4/2025 theo giờ Việt nam),** Tổng thống Mỹ Donald Trump thông báo sẽ tạm hoãn thời gian áp dụng mức thuế quan mới với gần 60 đối tác thương mại trong vòng 90 ngày, nhằm thêm thời gian để các bên đàm phán, đồng thời nâng mức thuế áp dụng với Trung Quốc lên 125% và có hiệu lực ngay lập tức.
- **Tuy nhiên, Nhà Trắng xác nhận con số này chưa bao gồm mức thuế 20%** liên quan đến fentanyl mà ông Trump đã áp dụng trước đó đối với Trung Quốc. Vì vậy, tổng mức thuế quan của Mỹ đối với hàng nhập khẩu từ Trung Quốc hiện đã lên tới 145%.
- **Trung Quốc thông báo sẽ tăng thuế lên 125% đối với hàng hoá nhập khẩu từ Mỹ,** có hiệu lực từ ngày 12/4

Căng thẳng này không chỉ ảnh hưởng trực tiếp đến cán cân thương mại giữa hai quốc gia, mà còn kéo theo hệ lụy đối với chuỗi cung ứng toàn cầu, khi nhiều doanh nghiệp buộc phải dịch chuyển hoạt động sản xuất và tìm kiếm các thị trường thay thế nhằm giảm thiểu rủi ro.

Trong bối cảnh đó, Việt Nam nổi lên như một điểm đến sản xuất và xuất khẩu thay thế hàng đầu tại châu Á. Với lợi thế về chi phí lao động cạnh tranh, vị trí địa lý gần Trung Quốc, cùng hệ thống các hiệp định thương mại tự do toàn diện như CPTPP, EVFTA, RCEP..., Việt Nam đang được nhiều tập đoàn đa quốc gia xem là điểm trung chuyển và sản xuất lý tưởng trong chiến lược “China +1”. Bên cạnh đó, môi trường chính trị ổn định, lực lượng lao động dồi dào và nỗ lực cải thiện hạ tầng cũng góp phần củng cố vị thế của Việt Nam trong làn sóng dịch chuyển đầu tư toàn cầu hiện nay.

IV. Tác động của căng thẳng thương mại Mỹ - Trung Quốc đến các ngành xuất khẩu trọng điểm của Việt Nam

Một số ngành xuất khẩu trọng điểm có thể chịu tác động cả tích cực lẫn tiêu cực – nổi bật là dệt may, thủy sản, gỗ và bất động sản khu công nghiệp.

Ngành dệt may: là một trong những ngành sẽ bị tác động đáng kể nếu việc Mỹ duy trì áp thuế cao đối với hàng dệt may Trung Quốc:

- Quý 1/2025, Việt Nam xuất khẩu dệt may ghi nhận đạt 8,6 tỷ USD, tăng 11,1% so với quý 1/2024; trong đó, xuất khẩu dệt may sang Mỹ trong 3 tháng đầu năm 2025 đạt tăng trưởng 15%, đạt 3,8 tỷ USD.
- Trong năm 2024, kim ngạch xuất khẩu dệt may Việt Nam đạt khoảng 44 tỷ USD với khoảng 3.500 dự án FDI trong lĩnh vực dệt may với tổng vốn trên 37 tỷ USD, đóng góp khoảng 65% kim ngạch toàn ngành và mục tiêu đạt mức 47–48 tỷ USD trong năm 2025,
- Nhờ sự dịch chuyển đơn hàng của các thương hiệu quốc tế lớn như Nike, H&M và Adidas sang Việt Nam. Việt Nam cũng nổi lên như một trung tâm sản xuất thay thế cho Trung Quốc trong chiến lược “China +1” của các tập đoàn đa quốc gia.
- Tuy nhiên, ngành này vẫn đối mặt với nhiều thách thức đáng kể, đặc biệt là sự phụ thuộc lớn vào nguồn nguyên phụ liệu từ Trung Quốc khiến doanh nghiệp dễ bị ảnh hưởng khi nguồn cung gián đoạn. Đồng thời, nguy cơ bị Mỹ điều tra chống lẩn tránh thuế cũng tăng cao, do một số doanh nghiệp nước ngoài lợi dụng Việt Nam làm trạm trung chuyển xuất xứ.

Ngành thủy sản cũng sẽ phải đối mặt với nhiều thách thức trong thời gian tới, đặc biệt là mặt hàng chủ lực tôm và cá tra.

- Tại thời điểm Quý 1/2025, kim ngạch xuất khẩu thủy sản của Việt Nam đạt 2,45 tỷ USD, tăng 26% so với cùng kỳ năm trước.
- Trong trường hợp, Mỹ giảm nhập khẩu từ Trung Quốc vì thuế cao có thể tạo ra dư địa thị trường lớn cho hàng Việt. Bên cạnh đó, Việt Nam và Mỹ đang trong quá trình đàm phán các thỏa thuận song phương về kiểm dịch và ưu đãi thuế, giúp mở rộng dư địa xuất khẩu.

- Tuy nhiên cũng cần lưu ý, ngành thủy sản cũng chịu áp lực lớn do Trung Quốc đang đẩy mạnh xuất khẩu sang các thị trường thứ ba, gây cạnh tranh lớn cho hàng Việt tại EU và ASEAN.

Ngành gỗ và sản phẩm từ gỗ là một trong những ngành chịu tác động cao trong bối cảnh căng thẳng thương mại. Khi tỷ trọng xuất khẩu gỗ Việt Nam so với các nước trong khu vực là tương đối cao. Cụ thể:

- Giá trị xuất khẩu gỗ và sản phẩm gỗ 3 tháng đầu năm 2025 đạt 3,95 tỷ USD, tăng 11,6% so với cùng kỳ năm 2024.
- Hoa Kỳ là thị trường tiêu thụ gỗ và sản phẩm gỗ lớn nhất của Việt Nam, chiếm thị phần 53,1%. Nhật Bản và Trung Quốc là hai thị trường lớn tiếp theo với thị phần tương ứng là 13,2% và 10,6%.
- Nguyên nhân khiến xuất khẩu gỗ sang Hoa Kỳ tăng nhanh, là do từ năm 2018, khi tranh chấp thương mại Hoa Kỳ - Trung Quốc nổ ra, các mặt hàng gỗ từ Trung Quốc bị áp thuế từ 25% đến trên 200%, còn Việt Nam thì không chịu bất kỳ thay đổi nào về thuế quan, dẫn tới các doanh nghiệp Mỹ chuyển sang nhập khẩu từ Việt Nam nhiều hơn, giúp kim ngạch xuất khẩu của ngành này năm 2024 đạt xấp xỉ 15,89 tỷ USD, tăng 20,1% so với năm 2023, và đặt mục tiêu có thể đạt mốc 18 tỷ USD trong năm 2025.
- Tuy nhiên, ngành gỗ cũng đang đối mặt với rủi ro bị Mỹ điều tra chống lẩn tránh thuế, đặc biệt với các sản phẩm có nghi ngờ xuất xứ thật sự từ Trung Quốc. Việc tuân thủ nghiêm ngặt các quy định về truy xuất nguồn gốc hợp pháp (FLEGT, Lacey Act) đang trở thành điều kiện bắt buộc nếu doanh nghiệp muốn duy trì xuất khẩu bền vững.

Cuối cùng, **bất động sản khu công nghiệp** nhiều khả năng sẽ chịu tác động đáng kể từ sự dịch chuyển đầu tư toàn cầu do căng thẳng thương mại. Tuy nhiên, sẽ cần thêm thời gian để đánh giá những tác động cụ thể đối với thị trường Việt Nam:

- Xu hướng “China +1” khiến các tập đoàn lớn như Foxconn, Goertek, Intel và Samsung đẩy mạnh mở rộng sản xuất tại Việt Nam. Tổng vốn đầu tư nước ngoài

(FDI) đăng ký vào Việt Nam tính đến ngày 31/3/2025 đã đạt 10,98 tỷ USD, ghi nhận mức tăng trưởng ấn tượng 34,7% so với cùng kỳ năm trước.

- Nhiều khu công nghiệp tại Bắc Giang, Hải Phòng, Long An, Bình Dương ghi nhận tỷ lệ lấp đầy vượt 90%, kéo theo giá thuê đất tăng mạnh từ 10–30% trong hai năm qua.
- Tuy nhiên, hạ tầng logistics tại một số KCN vẫn còn thiếu đồng bộ, và thủ tục hành chính trong công tác giải phóng mặt bằng, cấp phép đầu tư chưa thực sự thông thoáng. Ngoài ra, Việt Nam đang phải đối mặt với sự cạnh tranh ngày càng khốc liệt từ các nước trong khu vực như Indonesia và Philippines – những quốc gia cũng đẩy mạnh cải cách để thu hút dòng vốn FDI toàn cầu.

V. Một số giải pháp để nền kinh tế Việt Nam ổn định và phát triển bền vững trong bối cảnh cạnh tranh thương mại Mỹ - Trung Quốc

Để tận dụng tối đa cơ hội từ bối cảnh cạnh tranh thương mại Mỹ - Trung Quốc, đồng thời ứng phó với các rủi ro đang hiện hữu, Việt Nam cần có những điều chỉnh kịp thời cả ở cấp độ chính sách vĩ mô lẫn chiến lược vi mô của doanh nghiệp.

- **Về phía Nhà nước, cần ưu tiên đẩy mạnh nội địa hóa chuỗi cung ứng**, đặc biệt ở các ngành đang phụ thuộc lớn vào nguyên liệu nhập khẩu như dệt may và thủy sản. Việc phát triển vùng nguyên liệu trong nước sẽ giúp giảm thiểu rủi ro đứt gãy chuỗi cung ứng và nâng cao tính chủ động của nền kinh tế.
- Đồng thời, Chính phủ nên **đẩy nhanh tiến độ quy hoạch và đầu tư hạ tầng cho các khu công nghiệp**, đặc biệt là hệ thống logistics, giao thông kết nối cảng biển, năng lượng và công nghệ thông tin – nhằm tăng sức hấp dẫn với các nhà đầu tư nước ngoài trong làn sóng dịch chuyển sản xuất.
- Ngày 10/04/2025, Thủ tướng Chính phủ đã giao Phó Thủ tướng Hồ Đức Phớc chỉ đạo NHNN xây dựng gói tín dụng ưu đãi khoảng 500 nghìn tỷ đồng với lãi suất ưu đãi nhằm hỗ trợ các doanh nghiệp đầu tư vào hạ tầng và công nghệ số, khuyến khích đầu tư để tăng trưởng và giải phóng nguồn lực xã hội.

- Ngoài ra, cần **xây dựng các cơ chế minh bạch, chặt chẽ để kiểm soát xuất xứ hàng hóa**, ngăn chặn tình trạng gian lận thương mại và phòng tránh nguy cơ bị Mỹ điều tra chống lẩn tránh thuế. Về mặt đối ngoại, việc **đẩy mạnh đàm phán và tận dụng hiệu quả các hiệp định thương mại tự do như CPTPP, EVFTA hay RCEP** cũng là yếu tố then chốt để mở rộng thị trường và tạo nền tảng xuất khẩu bền vững.
- Ở **cấp độ doanh nghiệp**, các doanh nghiệp Việt Nam cần **chủ động đầu tư vào công nghệ sản xuất và quản trị chuỗi cung ứng** để nâng cao năng suất và khả năng truy xuất nguồn gốc. Việc tuân thủ nghiêm ngặt các tiêu chuẩn kỹ thuật, môi trường và minh bạch về xuất xứ không chỉ giúp doanh nghiệp đứng vững tại thị trường Mỹ mà còn tạo lợi thế cạnh tranh ở các thị trường cao cấp khác.
- Ngoài ra, các doanh nghiệp cũng cần **đa dạng hóa thị trường xuất khẩu**, tránh phụ thuộc quá mức vào một hoặc hai thị trường lớn, và **sẵn sàng thích nghi với những thay đổi về chính sách thương mại toàn cầu**. Cuối cùng, **quản trị chi phí hiệu quả, đặc biệt là kiểm soát giá thành sản xuất**, sẽ là yếu tố sống còn trong bối cảnh giá nguyên liệu đầu vào biến động liên tục và biên lợi nhuận có xu hướng bị thu hẹp.

Tuyên bố miễn trừ trách nhiệm:

Bản quyền năm 2025 thuộc về Công ty Cổ phần Chứng khoán Ngân hàng Công Thương Việt Nam (CTS). Những thông tin sử dụng trong báo cáo được thu thập từ những nguồn đáng tin cậy và CTS không chịu trách nhiệm về tính chính xác của chúng. Quan điểm thể hiện trong báo cáo này là của (các) tác giả và không nhất thiết liên hệ với quan điểm chính thức của CTS. Không một thông tin cũng như ý kiến nào được viết ra nhằm mục đích quảng cáo hay khuyến nghị mua/bán bất kỳ chứng khoán nào. Báo cáo này không được phép sao chép, tái bản bởi bất kỳ cá nhân hoặc tổ chức nào khi chưa được phép của CTS.